

Kokkedal Slot

Kulturmiljø nr. 58

Tema

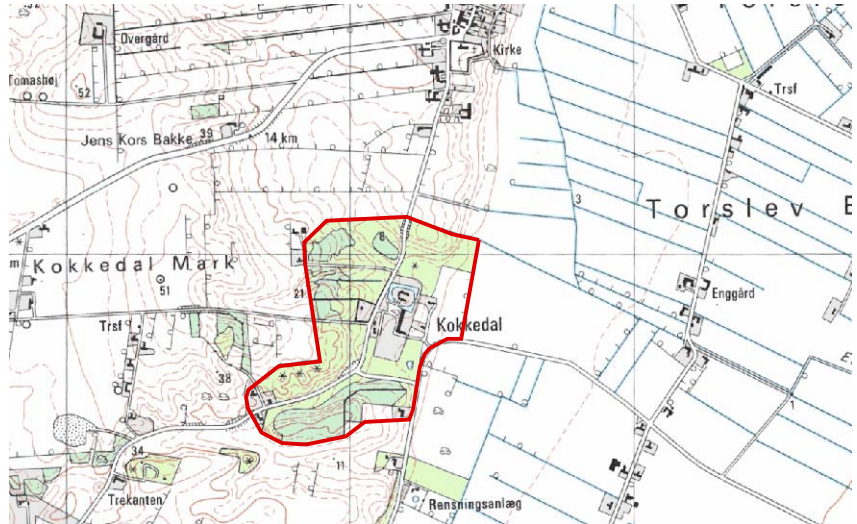
Bosætning landet

Emne(-r)

Herregård

Sted/Topografi

Kokkedal Slot, Torslev sogn

Kulturmiljøet omfatter Herregården Kokkedal med voldsted, park, omkringliggende skove, større markareal mod øst og en mindre mark mod nord.

Området omkring Kokkedal, beliggende østligt i sognet, er præget af et hævet morænelandskab, hvilket kommer til udtryk som småbakker i Kokkedals næromgivelser. Kokkedal Slot ligger på et forholdsvis højt, snævert voldsted, omgivet af vandfyldte grave. Det høje, bankeformede voldsted er indgravet midt på bakkehældet og tildannet ved påfyldning. Mod vest, nord og øst holder dæmninger vandet tilbage i gravene. Gravene fyldes af regnvand og små-åer fra skovene.

Dele af området er udpeget som kulturarvsareal (DKC 100707-95).

Tid

Middelalder og frem.

Karakteristik

Fra slutningen af 1400-tallet har Kokkedal øjensynligt været en befæstet gård, muligvis anlagt på et tørt voldsted, og først i anden halvdel af 1500-tallet har den udviklet sig til en herregård med voldgrav. Efter to nedbrændinger, den seneste i 1534 i forbindelse med Clements-fejden, består Kokkedal Slot af tre grundmurede fløje fra anden halvdel af 1500-tallet i tidens sengotiske stil. Det sengotiske præg gør sig især bemærket i slottets smukke, kejsende gavle.

*Vestfløj og voldgrav.
Aalborg historiske Museum 2006.*

Slottets snævre gårdsplads var fra 1500 omgivet af 4 fløje, men den fjerde fløj, mod øst, blev revet ned i 1870'erne. Trappetårnet i gårdens sydvestre hjørne må henhøres til nogle ombygninger, der blev foretaget i begyndelsen af 1600-tallet.

Slotspladsen med tårnet og træbroen set fra øst.
Aalborg historiske Museum 2006.

I 1500-tallet var Kokkedal placeret ganske tæt på Limfjorden, der stadig i 1790'erne nåede næsten helt op til Brovst (se Videnskabernes Selskabskort). Med udfyldningerne i 1800-tallet ligger Kokkedal nu meget længere fra kystlinien. Før udfyldningerne prægede våde engområder Kokkedals omgivelser mod Limfjorden, mens skov og marker var en del af landskabet mod vest og nord.

Udsnit af Videnskabernes Selskabs Kort.
Aalborg historiske Museum 2006.

De første ejere af Kokkedal, der kendes, er Stenbrikke-slægten fra 1300-tallet. Siden overtoges godset af den store Banner-slægt, hvor især Erik Banner skal fremhæves, idet det formentligt var ham, der stod for opførelsen af de stadig eksisterende slotsbygninger. Efter Banner-slægten ejedes slottet i nogle generationer af Lykke-slægten, hvor Henrik Lykke i 1600-tallet antageligt forlængede den nordre fløj og byggede trappetårnet. Efter Lykkerne var slottet i mange forskellige hænder. Godset blev udskiftet i 1825-1827 af rentekammeret. Morten Leth Hastrup købte slot og gods i 1838. Han udskiftede godset i 1842 og bortsolgte alle bøndergårde.

Fra 1842 til 1948 havde slottet igen flere skiftende ejere, men opkøbtes af staten i 1948, der indrettede det til skolehjem for drenge. I 1988 opkøbtes slot, avlsgård og de umiddelbare omgivelser af ægteparret Lokdam, der siden har indrettet slot og avlsgård til hotel, restaurant og butik med vinkælder.

Udsigt til marker mod øst set fra gårdspladsen.
Aalborg historiske Museum 2006.

Selve voldstedet, der fik sit nuværende udseende i anden halvdel af 1500-tallet, består af en fire-sidet banke med stærkt afrundede hjørner. Banken, der hæver sig ca. 5, 25 m over vandspejlet i den omgivende grav, måler ca. 80 m i nordvestlig retning og mellem 44 og 61 m i nordøstlig retning. Voldgraven er smallest i syd, hvor den er ca. 7 m bred. Den er bredest i nord, hvor den måler ca. 17 m. En ca. 20 m bred vejdæmning fører over den sydvestre grav, mens en træbro fører over den sydøstre grav. Bankens kanter langs vandspejlet er i syd og øst befæstede dels med kampesten og dels med pæle. Voldgravens udvendige kanter er kampestensbesatte i sydøst og fremtræder langs sydsiden ved det sydøstlige hjørne som en lodret ca. 1,5 m høj kampestensmur.

Voldgraven mod nord.
Aalborg historiske Museum 2006.

Gravens skråninger er græsklædte med enkelte buske. Langs den nordøstre gravs ydersider forløber en dæmning, der er ca. 13 meter bred og hæver sig ca. 1,5 m over vandspejlet. Langs den sydøstre grav er der en lav, ca. 11 m bred dæmning. På begge sider af dæmningerne er der gangstier, kantet af allé-træer.

*Gangsti med omgivende allétræer samt voldgraven og slottet set fra vest.
Aalborg historiske Museum 2006.*

Umiddelbart syd for slottets portindgang er der udlagt en stor plæne, omgivet af en bræmme af træer mod syd og vest og avlsgården mod øst. Samme avlsgård er nu omdannet til hotelværelser, og det er på avlsgårdens bagside, at godsejer Gorm Lokdam har anlagt et såkaldt 'lysthus' med svømmebassin.

Det omkringliggende kulturmiljø er primært skov og bakker. Mod nord ligger en mindre sø med stillestående vand, der ligesom voldgraven fyldes af oplandets regnvand og små-åer fra skoven. Mod øst er et mindre engareal også inddraget i kulturmiljøet.

I anden halvdel af 1500-tallet var en stor del af Kokkedals gods bestående af skove, men hovedparten af disse blev under kejserkrigen i 1628 nedhugget af tyske soldater, og de blev aldrig reetableret.

*Nordøstligt markareal. Slotsområdet ligger inde til venstre ved vejsvinget.
Aalborg historiske Museum 2006.*

Bevaringstilstand

Kokkedal Slot er velbevaret. I det ydre er ikke meget ændret siden 1600-tallet, og især kan sydvestfløjens sengotiske, kamtakkede gavl og det oprindelige tagstof af eg fremhæves som i god stand. De to andre fløje er også stort set uændrede. Den nordre fløj blev antageligt forlænget af Henrik Lykke i starten af 1600-tallet, og bygningens østre gavl har muligvis derfor et markant renæssancepræg. Også voldstedet er stort set uændret siden sin opførelse i 1500-tallet.

Sydfløjen set fra plænen.
Aalborg historiske Museum 2006.

Til gengæld springer svømmebassinets glasoverdækning i øjnene på bagsiden af avlsgården. Det er uacceptabelt, at Gorm Lokdam byggede bassinet uden at søge den nødvendige dispensation. At han så fik den gennemtvunget flere år senere, gør ikke sagen bedre. Dispensation eller ej, så virker glasgevæksten forstyrrende på kulturmiljøet.

Bagsiden af avlsgården (med svømmebassin).
Aalborg historiske Museum 2006.

Der ligger ellers intet i Kokkedals umiddelbare nærhed, der virker forstyrrende på kulturmiljøet. Med tanke på nedbrændingerne i 1600-tallet kan de nuværende skove i slottets næromgivelser medvirke til en understregning af det oprindelige skovrige herregårdsmiljø.

Sårbarhed og virkemidler

Hovedbygningen (alle tre fløje) samt voldstedet er fredet, hvilket burde udgøre et tilstrækkeligt redskab til beskyttelse af det historiske anlæg.

I de omkringliggende omgivelser er det vurderingen, at bakkelandskabet og skovene bidrager til kulturmiljøets sammenhæng. Ændringer såsom nye bygninger eller markante indhug i skovområderne bør derfor undgås.

Avlsgården set fra sydfløjens port.
Aalborg historiske Museum 2006.

Bonitering

Kokkedal Slots opbygning tilgodeser forsvarsmæssige formål, især i forbindelse med voldstedet, men slottet bør mere ses som en repræsentant for sengotisk byggestil end et eksempel på forsvarsværk. På trods af at den østre fløj er nedrevet, må Kokkedal karakteriseres som velbevaret, og - med fraværet af større byggerier efter anden halvdel af 1600-tallet - i en bemærkelsesværdig autentisk tilstand. Slot og voldsted virker godt sammen, og sammen med de omkringliggende omgivelser opleves kulturmiljøet umiddelbart, hvilket også bidrager til kulturmiljøets høje pædagogiske værdi.

Kontekst/sammenhænge

Den nu trefløjede borggård minder i sin opbygning især om Østergård på Salling. Parallellerne kommer særligt frem i Østergård-anlæggets form, der stadig har bevaret sine fire fløje, og de karakteristiske sengotiske gavle på nord- og østfløjene viser sammen med Kokkedal Slot sammenhængen i det sene 1500-tals byggestil.

Kildemateriale

Roussel, Aage (red.): *Danske Slotte og Herregårde. Bind 10.* København 1966

Erichsen, John & Perderson, Mikkel Venborg (red.): *Herregården. Menneske-samfund-landskab-bygninger. Bind 2. Anlæg, interiør og have.* København 2005

*<https://www.kulturarv.dk/fbb/sagvis.htm?sag=20752221> (ang. Kokkedal Slots fredning)

Beskrivelsen er udarbejdet af Aalborg historiske Museum.